

103773

en.

helt

t slet
nister
iede i
l og
avellelorere
ie på
e par
ass og
trekk-
gte et
DC-8.
let av
et ut-
motor-
v. Inne
skrall.
lingen
det ut-
e unge
melodi.
en, som
g noen
eedway-
var det

e å re-

sen—Stortingsgata—Rampen
Hagegata, eller linje 20 (Major-
stua—Galgeberg), som stopper
utenfor museet.

sammen de funne delene med fi-
gurer han har skåret ut med
sviseapparatet for å skape be-

derfor støtte dette arbeidet med
å gå på dans i Readyhuset i mor-
gen.

Darwin P. Erlandsen,
president.

unntagen Lindstrøm.
(Tønsbergs Blad om TV-pro-
grammet).

Helge Seip:

POLITIKKENS PEER GYNT

DAGBLADETS

kronikk 15. november 1963

Trygve Bull er en merkelig blanding av frilynt gammel venstre-radikalisme, embetsmannstradisjon fra 1880-årene og halvglemte Mot Dag-sosialisme. En av hans stortingskolleger i Høyre har en gang sagt om ham at han samtidig er mer konservativ enn Høyre, mer liberal enn Venstre og mer sosialistisk enn Arbeiderpartiet. Det er kanskje denne følelsen av at vi alle har en del i Trygve Bull og kjenner oss noe igjen i ham, som gjør at han evner å engasjere oss så sterkt som tilfellet er. At denne politiske Peer Gynt er valgt inn av Arbeiderpartiet, er et av paradoksene i norsk politikk. Det er samtidig et tegn på at regjeringspartiet ennå ikke helt har stivnet som bare et teknisk maktparat.

Under regjeringen Lyngs gjesterolle i departementene, var Trygve Bull gjestelektor og vikar for statsråd Kortner på Berg. Det var formentlig da han tok arbeidet med å samle en rekke utvalgte artikler fra de siste 14 årene — én fra Samtiden, fire fra Kontakt og to fra Arbeiderbladet. Dessuten kommer det et nyskrevet avslutningskapittel med tittelen: Mot en ny statsforfatning? som selve rosinen i pølsa. Et utdrag av det er gjengitt på annen plass i Dagbladet i dag.

For mange av Trygve Bulls generasjon betydde sosialismen det store evangelium, omvendelsen, drømmen om tusenårsriket. Når han nå i modne år tar for seg viktige sider av den politiske utviklingen, kan det stundom være en påkjenning for ham å se hvorledes drømmen er forflatet og har endret innhold. Det er noe nesten tragisk over hans artikkel i Arbeiderbladet fra 1955 «Et rop i ørkenen». Den er et nød-rop, selv bruker han et sted ordet skrik.

Trygve Bull er et særsyn i norsk politikk. Han er unntaket fra regelen om etterkrigsårenes norske Arbeiderparti-type, støpt i Gerhardsen-dynastiets form, dapt og konfirmert etter Haakon Lies rituale. — I denne kronikken behandler Helge Seip Bulls nye bok som foreligger i dag. Det er et skrift egnet, til ettertanke, ved de politiske perspektiver det ruller opp. Det er også en bok som sier atskillig om personligheten Trygve Bull, en mann som etter kronikkforfatterens mening er uforbederlig liberaler, men lever i et livsvarig, ulykkelig kjærlighetsforhold til sine ungdomsdømmers Arbeiderparti.

Trygve Bull.

Det som fikk Trygve Bull til å reflektere var en sentens av «sjefsideo-log» Torolf Elster som alltid har lettere for å tilpasse og omarbeide sine kart etter skiftningene i terrenget.

«Arbeiderbevegelsen er noe mer enn et mektig apparat for økonomisk velferd», skrev Torolf Elster i Arbeiderbladet 3/11 1955.

Og Bull svarer: «Ja — er den det i dag? Jeg tror vi ganske enkelt bedrar oss selv om vi regner med at den er stort mer. I alle fall for den yngre generasjon.

For oss eldre stiller saken seg litt annerledes. Vi fikk våre bestemmende inntrykk i en tid da en innenfor bevegelsen og så å si på dens grunn tok de grunnleggende og allmenne spørsmål opp til diskusjon og vurdering. Arbeiderbevegelsen var en kjempende kirke — eller rettere flere kjempende kirker og sekter — med en drøm og en tro. Over politikken hverdag hvelvet der seg en fantasiens himmel. Reformister eller kommunister — «religiose» var vi alle. Vi slet alle med å finne fram til et helhetssyn på menneskelivet, ja på tilværelsen. Og fordi vi fikk noe — og kanskje gav noe — den gangen, går vi rundt med en fornemmelse av at vi

fremdeles får noe — og eventuelt gir noe.

Vi har ikke lagt merke til det som de noenlunde oppvakte av ungdommen ser på som en selvfølgelighet: At arbeiderbevegelsen i dag ikke er noe annet enn det Høyre eller Bondepartiet er: en politisk overbygning — mer eller mindre maskert — over bestemte yrkesgruppers snevre faglige interesser. Pluss naturligvis en ting til for vårt vedkommende: et apparat for å administrere det norske samfunn, slik at selve maktbalansen, økonomisk og på annen måte, ikke forskyves.

Tranmæl gav i sin tid tusener noe å leve på. Kanskje gjør han det for en og annen leser endog i dag. Fordi han ennå tror.

Men vi må ha lov å spørre: på hva? Sosialiseringen er avskrevet. Velferdsstaten er i alt vesentlig bygd opp (det som står igjen krever ingen kampbevegelse; noen års nasjonalprodukt og det er gjort!) 1ste Mai er blitt — Rogalands Avis. Freden greier Foster Dulle og Macmillan med. Forsvaret organiseres av deres landsmann på Kolsås.

Men så er det altså kulturen. Frigjøringen av mennesket. Det som vel egentlig dypest sett er selve målet, hvortil både sosialismen og alt det andre skulle være midler.

Har f. eks. arbeiderbevegelsens forlag et ansikt som skiller seg fra de «borgerliges»? Hvordan står det til med opplysningsbevegelsen? Vi bygde et lite idyllisk slott for lærelysten ungdom på Sormarka. Vi truet og lokket med stipendier og friplasser, men tro om det var mulig å få fisket 20 interesserte ungdommer til å tilbringe et halvt år på arbeiderhøyskolen.

Det er tankevekkende ord. Vi skal heller ikke glemme det forhold at de stod i selve Arbeiderpartiets hovedorgan Arbeiderbladet — i 1955.

Trygve Bull kommer tilbake til den tapte troen i sitt sluttkapittel, der han ruller opp mange av de samme perspektivene (om enn noe mer optimis-

tisk i framtidsvurderingen) omkring ettpartistaten, som Jens Arup Seip kom, med i Studentersamfundet nylig. Bull mener at partilivet har vært mer intenst i Arbeiderpartiet enn i andre partier, særlig før, «at partiet for store befolkningsgrupper har vært mye mer enn blott og bart et politisk instrument. Det har for mange tillike vært deres kirke, for enda flere deres eneste videregående skole, for enkelte til og med deres hjem.»

Partiet er blitt målet. Ideene er sendt på museum. Trygve Bull er ærlig nok til både å innse det og vantrives ved det. For ham er den åpenbart ikke tilstrekkelig, den snart herostratisk berømte definisjonen til Torolf Elster, som går ut på at sosialisme er den politikk som til enhver tid føres av en regjering som kaller seg sosialistisk. Bull ser med den britiske arbeiderpartipolitiker Richard Crossman hvorledes den hellige politiske treenighet i det samfunnet som utvikler seg i dag er det moderne, effektive og sentraliserte embetsverk, de store partimaskiner og førsteministeren. Bak virker pressegruppeorganisasjonene i nærings- og arbeidsliv. Selve politikken blir så teknisk spesialisert at enhver troskyldig ikke-fagmann utmattet gir seg over i den allvitende spesialists hender. Eventuelt i selve faderens.

Og i bildet av «selve faderen», slik Trygve Bull skildrer ham, finner vi visse umiskjennelige trekk ved Einar Gerhardsen.

«Han er ingen ekspert annet enn i politikk, i egentlig og menneskelig forstand, i den kunst å behandle mennesker, få eller mange; men der er han det også til gagns. Og må være det, hvis hele systemet skal fungere. (Derfor blir også tronfølgen, akkurat som i den fordemokratiske tid, så betydningfull.) Han er opphøyet, ikke i kraft av sin overmenneskelige detaljviten, men tvert imot i kraft av sin store menneskelighet. Han er nesten som en av oss. Bare så mye, mye

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie
 Laurence Harvey er tyggeren, den nydelige, blonde Lee Remick spiller hans kone og Alan Bates mannen fra forsikringsselskapet. Alle tre spiller velgjørende kultivert og levende. Fotograferingen er ypperlig og filmen gir oss en rekke scener fra Spanias solrike kyst, noe en gjerne tar med på kjøpet i de sure novemberdagene.
 E. C.

SCALA:

«De unge på kvisten» (eng.).
 Regi: Bryan Forbes.

Richard Attenborough står som produsent for denne filmen, og hans venn og medarbeider Bryan Forbes står for regien, et meget fint og stilferdig arbeid om mennesker som utnyttes i en bolig-nødd. Vi kjenner igjen de håpløse situasjonene, veggdyra som er inkludert i leien, den maysommelige klatring opp til kvisten, den skrikende vertinnen.

Leslie Caron spiller den franske piken som kommer til London, rømt fra sin familie på grunn av graviditet. Miljøet hun møter i dette huset er meget engelsk, tatt helt på kornet, den gamle damen

kring Jesu fødsel og død man vil skildre, og for første gang i filmhistorien har man latt en skuespiller framstille Kristus, visstnok ikke uten angst og beven, for som det heter i Metro-Goldwyn-Mayers vaskeseddel, man «innlot seg på et vågestykke som meget vel kunne endt med forferdelse».

Her reises da med en gang spørsmålet: Er det forkynnelse av evangeliet om frelsen i Jesus Kristus filmselskapet vil gi oss? Eller er det om å gjøre å skape en såkalt «historisk» film, mer til underholdning, spening og utspredelse?

Det er ikke godt for meg å si hvordan denne filmen vil virke på en personlig kristen. En viss pekepinn får vi ved å se at reskapellan Johannes Kutzen, i avisen «Vestfold», går for den religiøse forkynnelsen. Det kan tenkes at andre bekjennende kristne vil ha et annet syn, at de f. eks. vil hevde at filmprodusenten mer er ute for å skape de store dramatiske masseopprinn, at budskapet, kort sagt, ofte forsvinner i nok så verdslige og jordnære sysler og våpengny.

Personlig vil jeg hevde at fil-

diu
 i l
 Ting
 poli
 Og t
 i fe

De v
 politiet
 sterkt f
 i går t
 politiet.

Just
 R a m n
 ved Os
 at man
 sett de
 velvilje
 den fai
 politim
 politiko
 pensior
 Flør
 i samu
 g a r d
 trodde
 beidsp
 dem p
 stader
 Just
 sen
 lighet
 bedrir
 Når
 kunne
 løsnin
 man
 hoved
 Und
 ble d
 det v
 de n
 Troni
 sen
 planle
 man
 slik a
 lende.

— I
 tet re
 til for
 tid. D
 opplys
 fått, s
 Planen
 Stortin
 i gang
 arbeide
 i 1966/6
 Man
 i Trond
 geklar
 ret det
 skal ta
 spekul

flinkere. Dessuten er han snillere enn oss. Bærer ikke nag. Fordrer ikke det urimelige. Kort sagt: i ett og alt en far.»

Det er vel unødig å si at dette bildet ikke i ett og alt er Trygve Bulls egen oppfatning av «faderen». Det er arbeiderpartiteologiens bilde av ham. Trygve Bull har når alt kommer til alt en vanroens tærende flamme inne i seg, når let gjelder teologenes utlegning av de sosialistiske grunnverdier.

Hvis det ikke var fordi det ville bli oppfattet som et plump forsøk på artipropaganda, ville vi si at Trygve Bull i sin sjel er venstreman. Iallfall måtte han blitt det, om han hadde vært ung i dag, og skulle levd et liv som uteressert samfunnsmenneske om gjen. Han er nesten inne på det selv sin artikkel om «Våre politiske partier».

«Venstre måtte nødvendigvis komme i annen rekke ettersom arbeiderlassens frihetsbevegelse utfoldet seg. Det hadde sine rotter i det gamle bondesamfunnet, det kunne ikke greie å innstille seg hurtig nok på de

helt nye oppgaver som framskritt-arbeidet nå ble stilt overfor. Likevel har partiet stadig vunnet tilbake nye, til dels yngre velgere fra befolkningslag som tidligere hadde gått trott.

Gamle utbrente venstre menn har stadig forlatt partiet. Men de gamle har den fortrinlige egenskap at de dør, og isteden vokser sønnene og dotrene til.

Venstre lever, og vil enda lenge vedbli å leve og til og med få nytt tilsig på grunn av sin holdning, sitt navn og sin historie. Venstre har aldri som så mange andre partier behov å fornekte sin fortid. Ethvert norsk barn vet fra sin historieundervisning at Venstre-navnet har stått for politisk frihet og et godt stykke på vei også for sosial frihet. Men framfor alt har det stått for nasjonal (og kulturell!) selvstendighet. Da Terboven presset stortingsmennene i 1940 var ikke Venstre det parti som stod veikst. Gunnar Jahn var venstre-mann.

Partiet er heller ikke i dag reaksjonært. Den innbitt sinte, moralsk be-

kymrede og i sin verdighet krenkede «borger» som vi finner mange av i de 3 andre «ikke-sosialistiske» partiene (for øyeblikket ikke så dominerende som i tilbakeslagstider, men likevel murrende under, lyst på å stikke snuten fram igjen) — denne typen trives ikke godt i Venstre. Det er vel et parti hvor både ledere og menige medlemmer og velgere er rimelige, vet-tuge folk.»

Trygve Bull av i dag nøyer seg med den konklusjon at det gjelder å holde seg på talefot med dette Venstre — at den politiske framtid også for arbeiderbevegelsen kan ligge i det.

Vi vet at Trygve Bull på en måte lever i ulykkelig kjærlighet til sitt parti. Han spreller i fristende opprørske tanker — tar de første skritt til forbindelser både hit og dit, men vender alltid tilbake til sin ungdoms hjem, enda han ser utviklingstrekk som kan omdanne det til et mildt despotisk gamlehjem.

For i grunnen er han ingen ekstrem radikaler. Hans definisjon på radikalisme dekkes godt av de ordene han selv velger slik:

«Å la tidens moderne strømninger skylle inn, og omforme det tradisjonelle og hevdvunne.»

En uforbederlig liberaler er han. Det er et hederstegn.

Politisk trofasthet kan også være en dyd. Trygve Bull spytter og håper på vanens makt, når han stemmer mot sin overbevisning og godtar partibindingen. Han følger ingen Ibsenske parole om å bryte alle bruer av i sitt forhold til Arbeiderpartiet.

Han er og blir Peer Gynt som alltid må ha én vei åpen tilbake. Han trener Arbeiderpartiet fordi dette — trass i alle hans kritiske observasjoner og vurderinger, for ham fremdeles representerer drømmen fra ungdomsårene. Arbeiderpartiet trenger ham — kanskje enda mer. Han er én av de få som bevarer noe ungt, friskt og uvørent i et parti som ikke lenger makter «å få fisket 20 interesserte ungdommer til å tilbringe et halvår på arbeiderhøyskolen.»

Trygve Bull: Ærlig talt. Frimodige ytringer om norsk politikk. Cappelen. 96 s. Pris kr. 14.50 heftet.